

СТАНДАРТИЗАЦІЯ СЕРТИФІКАЦІЯ ЯКІСТЬ

Науково-технічний журнал

Засновники:

Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, Національна академія наук України, Всеукраїнська громадська організація «Союз споживачів України», ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»

Рік заснування — 1998

Журнал зареєстрований у Міністерстві інформації України 11.03.98
Свідоцтво Серія КВ №3111

Журнал зареєстрований у Вищій атестаційній комісії України
Постановою президії ВАК від 13.12.2000 №2-01/10

Передплатний індекс: 22567

Редакційна Рада:

Співголови:

Патон Б.Є. — президент НАН України, академік НАН України
Школьник Л.С. — голова Держспоживстандарту України, академік УТА

Члени Ради:

Гайдуцький П.І.
Клюев А.А.
Костусев О.О.
Табачник Д.В.
Гуров В.М.
Лук'яненко В.М.
Мазаракі А.А.
Омельченко М.Г.
Янковський М.А.

Головний редактор:

Жарков Ю.В.

Редакційна колегія:

Розділ «Стандартизація»
Черепков С.Т. — голова розділу
Горбань І.І.
Зімін С.Г.
Зубаченко В.Л.
Лобанов Л.М.
Нелепов А.А.
Розділ «Сертифікація»
Мухаровський М.Я. — голова розділу
Друзюк В.М.
Козелков С.А.
Стогній Б.С.
Царюк В.М.
Цициліано О.Д.
Розділ «Якість»
Тесленко І.М. — голова розділу
Іванов О.В.
Мачулін В.Ф.
Моргун О.А.
Новіков В.М.
Паракуда В.В.
Суліма Є.М.

ЗМІСТ

«100 КРАЩИХ ТОВАРІВ УКРАЇНИ»

Всеукраїнський конкурс якості: переможців визначено 3

ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ ІНФОРМУЄ

Технічне регулювання в Україні: проблеми 2004 року 7

Реорганізація ДП «Укрметртестстандарт» 9

Зустрічі на Луганщині 10

Голова Держспоживстандарту відвідав Донецьку область 11

Пам'ятку архітектури XIX ст. повернено церкві 12

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Розширення співробітництва з Ізраїлем 13

Держспоживстандарт України і Турецький інститут стандартів: спільна діяльність 14

Поїздка делегації Держспоживстандарту України до Франції 15

СТАНДАРТИЗАЦІЯ: ПРОБЛЕМИ І ПРАКТИКА

В. Шаповал, С. Королько
Запровадження міжнародних стандартів у сфері гарантованого енергопостачання 16

О. Шаповалова
Міждержавна стандартизація як аспект розвитку національної стандартизації 20

М. Гінзбург
Десять правил українського ділового та наукового стилю 22

М. Гінзбург
Термінологічні поради 29

СЕРТИФІКАЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА

А. Литвиненко
Голографічний захист підакцизних товарів 32

В. Агєєв, А. Редзюк, В. Рудзинський, А. Столяров
Спеціальний технічний регламент щодо колісних транспортних засобів 34

ДЕСЯТЬ ПРАВИЛ УКРАЇНСЬКОГО ДІЛОВОГО ТА НАУКОВОГО СТИЛЮ

Десять правил українського делового і наукового стилю

Ten Rules of the Ukrainian Business and Scientific Style

М. Гінзбург, доктор технічних наук, професор, НДПІАСУТрансгаз, м. Харків

М. Гинзбург, доктор технических наук, профессор, НИПИАСУТрансгаз, г. Харьков

M. Ginzburg, Doctor of Technical Sciences, Professor, Research and Design Institute for Automated Control System of Gas Transportation, Kharkiv

Основними завданнями програми [1] є зміцнення статусу української мови як державної та всебічний розвиток і розширення функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя. Це вимагає від нас, працівників стандартизації, розробляти такі нормативні документи (НД), які б не тільки відповідали законодавству України, сучасному рівню науки і техніки, а й були б однозначно зрозумілими і тим, хто їх пише, і тим, хто їх використовує. Цього можна досягти лише, якщо не буде протиріч, неточностей та неоднозначностей у змісті НД, за вживання єдиної термінології, єдиних правил побудови, викладання та оформлення НД.

Одним з головних чинників, які сприятимуть формуванню єдиного правового поля, є основоположні національні стандарти, що регламентують загальні характеристики НД, незалежні від конкретного об'єкта, і, перш за все, норми українського ділового та наукового стилю, придатного для НД. Кожна мова має власні традиції та стилістичні норми. Незважаючи на спорідненість, російська та українська мови мають суттєві (а часом навіть і принципові) відмінності в стилістиці, синтаксисі та фразеології [2, 3, 4]. Стандартами [5, 6] уперше у вітчизняній практиці закріплено **систему вимог до стилю** українських НД. Ці стандарти разом із чинним правовисом [7] мають стати дороговказом розробникам НД усіх видів та рівнів прийняття.

Підкреслимо, що ці **правила не є новими**. Вони ґрунтуються на традиціях української літературної мови, рекомендаціях відомих українських мовознавців [2-4, 8-12].

Мета цієї статті – звернути увагу розробників українських НД на зазначений звід правил і таким чином прискорити їх упровадження в практику написання українських НД усіх видів та рівнів прийняття.

1 Потрібно перейти на природний для української мови дієслівний спосіб позначання процесів замість іменникового, традиційного для російського офіційно-ділового та наукового стилів [5, п. 5.1.2; 6, п. Г.9.1.1]

Однією з основних і безперечних прикмет української мови є вживання зворотів з дієсловом у неозначеній формі й у різних особових формах, а також дієприслівниками, там, де в російській мові, як правило, уживають віддієслівні іменники [2, 3, 11, 12], що можна проілюструвати такими прикладами:

рос.:	отдать в стирку	укр.:	віддати прати
	отдать в чистку		віддати почистити
	требует принятия решительных мер		вимагає вжити рішучих заходів
	учится игре на скрипке		учитися грати на скрипці

Тому, викладаючи в НД текст положення чи вимоги, треба скрізь, де це можливо, уникати нагромадження віддієслівних іменників на **-ння**, уживаючи замість них відповідні дієслова [5, п. 5.1.2; 6, п. Г.9.1.1], наприклад [3]:

Неправильно	Правильно
Вимірювання тиску здійснюється для порівняння ...	Тиск вимірюють , щоб порівняти ...
Завдання ліквідації будь-яких порушень статутів і настанов та рішучого зміцнення дисципліни вимагають докорінного поліпшення контролю за діяльністю підлеглих, розумного використання дисциплінарних прав, усунення помилок у роботі	Завдання ліквідувати будь-які порушення статутів і настанов та рішуче зміцнити дисципліну вимагає докорінно поліпшити контроль за діяльністю підлеглих, розумно використовувати дисциплінарні права, переборювати помилки у роботі

У наведеній ліворуч фразі, яка є калькою з російської, **шість** віддієслівних іменників (зокрема один іншомовного походження – **ліквідації**). У розташованій праворуч фразі залишився тільки один, конче потрібний, – **порушення**, а замість інших ужито дієслова, що значно поліпшило виклад.

2 Потрібно уникати мовних конструкцій «дієслово + віддієслівний іменник», що не становлять усталених дієслівно-іменникових зворотів [5, п. 5.1.2; 6, п. Д.12].

Розроблювані НД, навчальні та наукові праці рясніють конструкціями **«дієслово + віддієслівний іменник»**, у яких дієслово вказує тільки на те, що щось відбувається, а іменник-додаток показує, що саме відбувається [11]. Згідно з [2; 4; 6, п. Д.12; 11] потрібно замість таких конструкцій уживати природніший для української мови й економніший засіб – дієслово, наприклад:

Мовна конструкція «дієслово + віддієслівний іменник»	Дієслово, що її замінює
виконувати обчислення	обчислювати
виконувати моделювання	моделювати
здійснювати вимірювання	вимірювати
здійснювати гармонізацію	гармонізувати
здійснювати контроль	контролювати
забезпечувати безпеку	убезпечувати
займатися досліджуванням	досліджувати

3 Потрібно надавати перевагу активним конструкціям над пасивними [5, п. 5.1.2; 6, п. Д.12]

Книжному стилю російської мови притаманно широке вживання пасивних конструкцій з дієсловами на **-ся** [8], наприклад, *институтом **выполняется** ответственное задание, нами **выполняются** работы*. Цим реченням властиво таке:

Учасник дії	Відмінок	Член речення	Приклад
суб'єкт дії	орудний	додаток	институтом; нами
об'єкт дії	називний	підмет	задание; работы

На штучність і неприродність таких пасивних конструкцій в українських текстах звертали увагу мовознавці [2, 4, 8, 10, 12] і радили речення будувати природно – суб'єкт дії повинен бути підметом, об'єкт дії – додатком, а присудок описує дію підмета, спрямовану на додаток. Отже, у наведених вище прикладах ужито зворотну форму дієслова-присудка саме для того, щоб показати напрямок дії, протилежний природному. Виходячи з норм української мови та згідно з [5, пп. 5.1.2, 5.1.9], вимоги потрібно викладати так:

Неправильно	Правильно
Роботи виконуються з використанням вивірених засобів вимірювання	Роботи треба виконувати (виконують), використовуючи вивірені засоби вимірювання

З наведених рекомендацій не слід робити хибний висновок, ніби зворотних дієслів на **-ся** треба взагалі уникати. Згідно з правилами та нормами наукового стилю української мови, зворотні дієслова потрібно вживати за їх прямим призначенням лише стосовно неперехідної дії, тобто коли є суб'єкт дії, але немає іншого об'єкта, на який спрямовано дію [5, п. 5.1.2; 6, п. Д.12; 12]:

Неправильно	Правильно
він змінюється (деформується, нагрівається) кимсь (чимось)	його змінює (деформує, нагріває) хтось, щось (пасивна дія)
	він змінюється (деформується, нагрівається) десь (за певних умов) (неперехідна дія)

4 Потрібно правильно вживати безособові конструкції на -но, -то [5, п. 5.1.10; 6, п. Д.12]

Згідно з [5, п. 5.1.10] потрібно використовувати безособову форму викладання тексту стандарту, яка не потребує означення виконавця дії, а лише наголошує на події, що відбулася, наприклад: **застосовано метод, зазначено у настанові** тощо. Широке вживання таких безособових конструкцій у ролі присудка є синтаксичною особливістю української мови [3, 8, 10, 12], що відрізняє її від російської мови, де є такі форми (наприклад, *сказано – сделано*), але вживають їх значно рідше, ніж в українській [3, 10].

По-перше, потрібно пам'ятати, що безособові конструкції на **-но, -то** керують іменником у знахідному відмінку без прийменника [12], наприклад, *вироблено (що?) новий підхід (нове рішення, нову методику)*.

По-друге, уживаючи безособові конструкції, автори досить часто допускають помилку, вводячи в речення виконавця дії у формі іменника чи займенника в орудному відмінку [2, 3, 8, 9]. Тому хибною є

така фраза: **Комісією вироблено** нове рішення згідно з обставинами, бо в цьому реченні є виконавець дії – комісія, причому це слово стоїть у орудному відмінку. Правильно писати так: **Комісія виробила** нове рішення згідно з обставинами.

Отже, безособову форму дієслова на **-но, -то** можна вживати лише в реченнях, де прямо не зазначено виконавця дії [6, п. Д.12]:

Неправильно	Правильно
Його змінено (здеформовано, нагріто) кимсь	Його змінив (здеформував, нагрів) хтось
	Його змінено (здеформовано, нагріто)десь (за певних умов)

Саме виходячи з викладеного правила, у передмові національних стандартів змінено формулювання багатьох пунктів (див. [5, п. 4.3]), що мусить стати дороговказом розробникам НД інших видів та рівнів прийняття.

5 Потрібно розмежовувати засобами української мови дію, подію та наслідок події, уживаючи для них різні віддієслівні іменники, утворені відповідно від дієслів недоконаного та доконаного виду [5, п. 5.1.2, 5.1.4; 6, пп. Г.4.1, Г.9.1, Г.9.2, Г.9.2.1]

З правила **1** не слід робити хибний висновок, ніби віддієслівних іменників треба уникати скрізь. Їх зазвичай використовують у заголовках, дефініціях, а також у реченнях, де ці іменники виконують функцію підмета або додатка [3]. Тому дуже важливо їх правильно вживати, зважаючи на відмінність української мови від російської.

Річ у тому, що як в українській [13], так і в російській мові [14] є два види дієслів: **недоконаний** (рос. *несовершенный*) та **доконаний** (рос. *совершенный*), причому категорія виду притаманна всім дієсловом української та російської мови в будь-якій їх формі, а дієслова недоконаного та доконаного виду, тотожні за лексичним значенням, утворюють **видову пару**.

Кардинальна різниця полягає в побудові віддієслівних іменників. Зазвичай від двох російських дієслів, що утворюють видову пару, можна побудувати тільки один віддієслівний іменник для позначання процесу, тоді як від їхніх українських відповідників – два віддієслівні іменники, наприклад [15, 16]:

Вид	Російська мова	Українська мова
Недоконаний (дія)	изменять > изменение	змінювати > змінювання
Доконаний (подія)	изменить > изменение	змінити > змінення

Згідно з рекомендаціями [2] та вимогами [5, п. 5.1.4; 6, п. Г.4.1], дію слід позначати віддієслівними іменниками на **-ння (-ття)**, утвореними від дієслів недоконаного виду, подію – віддієслівними іменниками на **-ння (-ття)**, утвореними від дієслів доконаного виду, а об'єкти (наслідок події) – відповідними спільнокореновими іменниками з іншими суфіксами або без них, наприклад:

Дія	Подія	Наслідок
згинання	зігнення	згин
змінювання	змінення	зміна
нарізування	нарізання	нарізь
повертання	повернення	поворот
розтягування	розтягнення	розтяг
устатковування	устаткування	устаткування

Від багатьох видових пар у словниках української мови (наприклад, [16, 17]) зафіксовано три віддієслівні іменники, що позначають дію, подію та наслідок події. Слід правильно вживати ці віддієслівні іменники, розрізняючи їхні значення, наприклад:

Російська мова	Українська мова
Аналоговый сигнал передает информацию за счет непрерывного изменения амплитуды или частоты	Аналоговий сигнал передає інформацію завдяки неперервному змінюванню (дія) амплітуди або частоти
Использованием рационализаторского предложения признается создание или изменение конструкции изделий, технологии производства и применяемой техники или состава материала	Використанням раціоналізаторської пропозиції визнають створення або змінення (подія) конструкції виробів, технології виробництва та застосовуваної техніки або складу матеріалу
Фазовый сдвиг – это изменение фазы сигнала	Фазовий зсув – це зміна (наслідок події) фази сигналу

У термінологічних сполуках, що позначають назви виконавців дії, засобів і способів виконання дії, а також інших характеристик дії, необхідно завжди вживати другий іменник, утворений від дієслова недоконаного виду, тобто іменник, що позначає загальну назву дії. Не можна в таких випадках уживати іменники, що позначають подію [6, пп. Г.9.2, Г.9.2.1]. Але саме ці іменники, що позначають подію, слід уживати в словосполуках з деякими іншими іменниками, наприклад:

Дія	Подія
засіб пакування	свідоцтво про впакування
засоби виконання	звіт про виконання
метод розв'язування	час (момент) розв'язання
настанови щодо впровадження	дата впровадження
порядок видавання	рік видання
правила приймання	акт прийняття
процедура затвердження	дата затвердження
процедура подавання	день подання
спосіб готування	довідка про підготування
технологія складання	момент складення
тривалість створювання	момент створення
функція перетворення	після перетворення

6 Віддієслівні іменники, що позначають недоконані процеси, потрібно вживати тільки в однині [5, п. 5.1.3; 6, пп. Г.9.2.1]

Оскільки такі іменники є узагальнена назва дії як багаторазової, так і повторюваної, невизначеної ні за кількістю циклів, ні за обсягом, ні за тривалістю, їх **треба вживати тільки в однині**, наприклад,

Неправильно	Правильно
прилади для вимірювань	прилади для вимірювання
засоби нарізувань	засоби нарізування
для багаторазових згинань	для багаторазового згинання

Примітка. Терміни -іменники для позначання події можна вживати в множині, якщо обсяг подій якимось визначено: серія досліджень теплотривкості, кількість визначень напрямку [6, п. Г.9.1.2].

7 Потрібно правильно вживати віддієслівні іменники із суфіксом -к(а) [6, п. Г.9.9]

Згідно з рекомендаціями [2, 4] та вимогами [6, п. Г.9.9] віддієслівні іменники із суфіксом **-к(а)** можна вживати лише на позначення наслідків події, об'єктів, суб'єктів, але їх не можна вживати на позначення дії чи події, наприклад:

Неправильно	Правильно		
дія	дія	подія	наслідок події, об'єкт, суб'єкт
оцінка	оцінювання	оцінення	оцінка
викрутка	викручування	викручення	викрутка

8 Потрібно правильно вживати іншомовні терміни на -ція, -зія, -інг, -мент [6, п. Г.9.11]

Слова іншомовного походження збагачують лексику кожної мови, проте запозичати треба лише тоді, коли немає власного слова для якогось поняття [4, 9]. Тому в [5, п. 5.1.5; 6, п. Г.9.11] зазначено, що у стандарті заборонено вживати іншомовні слова та терміни за наявності рівнозначних слів та термінів в українській мові. Якщо в академічних словниках є слово іншомовного походження й рівнозначне українське, перевагу треба надавати українському слову, наприклад: фактор – **чинник**.

Однак, у разі доцільності запозичення, треба підпорядкувати іншомовні слова законам української мови [9]. Зокрема, згідно з вимогами [6, п. Г.9.11], запозичаючи назву процесу, треба, насамперед, від іншомовного слова утворити українське дієслово недоконаного виду, а далі всі необхідні похідні слова. Не можна стандартизувати іншомовні іменники для позначення дії, що закінчуються на **-ція, -інг, -мент** тощо, які не даватимуть змоги розрізнити поняття дії та події й тим руйнуватимуть структуру української мови. Такими іменниками можна позначати інші поняття: наслідки події, об'єкти, суб'єкти тощо, наприклад:

Дія	Подія	Наслідок події, об'єкт, суб'єкт
ізолювати, ізолювання	заізолювати, заізолювання	ізоляція
класифікувати, класифікування	розкласифікувати, розкласифікування	класифікація
формувати, формування	сформувати, сформування	формовання, формація
публікувати, публікування	опублікувати, опублікування	публікація

9 Потрібно надавати перевагу іменникам для назв учасників процесів (суб'єктів та об'єктів) [6, п. Г.9.9]

На відміну від російської мови, яка для назв учасників дії широко вживає прикметники (дієприкметники), що набули функції іменника, українська мова надає перевагу іменникам:

Російська мова	Українська мова
прибывший	прибулець
вычитаемое	від'ємник
нарочный	посланець
поступающий	вступник
ссылный	засланець
трудящийся	трудівник

Таку тенденцію зафіксовано в [6, п. Г.9.9], де **не рекомендовано** вживати прикметники (дієприкметники) в іменниковому значенні та запропоновано замінити деякі з них, наприклад:

Не рекомендовано	Рекомендовано
напрямна	напрячник (напряжниця)
складова	складник
комплектуючі	комплектовання, комплектівка

10 Потрібно розрізняти дійові властивості та перебування учасником дії [6, пп. Г.9.3 – Г.9.8]

Дійові властивості (тобто здатність або призначення бути учасником дії) українська мова, на відміну від російської, ніколи не позначає дієприкметниками, а зазвичай використовує для цього віддієслівні прикметники, утворені за допомогою таких суфіксів:

Вид властивостей	Суфікси	Приклади
Дійові властивості суб'єктів дії	-льн(ий)	вимірювальний прилад
	-івн(ий)	гальмівний пристрій
	-ч(ий)	виконавчий орган
Дійові властивості об'єктів дії	-н(ий)	змінний тиск
	-овн(ий)	виліковна хвороба
	-енн(ий)	здійсненна процедура
Дійові властивості учасників неперехідної дії	-анн(ий)	здолання перешкода
	-к(ий)	летка олія
	-лив(ий)	мінливий відтінок
	-уч(ий)	главучий док
	-ав(ий)	блукавий струм
	-ив(ий)	світивий об'єкт

Увага! Не можна дійові властивості суб'єктів дії та учасників неперехідної дії позначати активними дієприкметниками, наприклад [6, п. Г.9.6]:

Неправильно	Правильно
ріжучий інструмент	різальний інструмент
плаваючий док	плавучий док

Ознаки стану, спричиненого перебуванням (перебуттям) учасником дії, треба позначати іншими засобами – пасивними дієприкметниками або підрядними реченнями. Слід мати на увазі таке:

■ лексико-граматичною особливістю сучасної української мови є майже повна відсутність у ній активних дієприкметників теперішнього часу [2, 4, 9]. Тому кальки на кшталт **«працюючі в цеху агрегати»**, які мають місце в деяких НД, є помилковими – натомість потрібно вживати підрядні речення;

■ в українській мові є два види пасивних дієприкметників із суфіксами **-н(ий)**, **-т(ий)**, утворені від основи інфінітива недоконаного та доконаного виду відповідно [2], які треба чітко розрізняти та правильно вживати:

1) дієприкметниками недоконаного виду треба позначати ознаки стану об'єктів, спричиненого перебуванням у **недоконаному** (тобто незавершеному) **процесі**;

2) дієприкметниками доконаного виду треба позначати ознаки стану об'єктів, спричиненого перебуванням у **доконаному** (тобто завершеному) **процесі**.

Ознаки стану об'єктів, спричиненого:	
перебуванням у недоконаному (тобто незавершеному) процесі	перебуттям у доконаному (тобто завершеному) процесі
змінюваний тиск	змінений тиск
виліковувана хвороба	вилікувана хвороба
коригований напрям	скоригований напрям
деформоване тіло	здеформоване тіло
митий ґрунт	вимитий ґрунт

Отже, українська мова має ефективні засоби, щоб розрізняти дійові властивості та ознаки учасників дії:

Вид дії	Дійові властивості	Ознаки учасника дії
Перехідна дія (дія суб'єкта на об'єкт)	газоперекачувальний агрегат (рос. газоперекачивающий агрегат)	абонент, який викликає (рос. вызывающий абонент)
	виліковна хвороба (рос. излечимая болезнь)	вилікувана хвороба (рос. излеченная болезнь) виліковувана хвороба (рос. излечиваемая болезнь)
Неперехідна дія	самозавантажний драйвер (рос. самозагружающийся драйвер)	країна, яка (що) розвивається (рос. развивающаяся страна)

Згідно з вимогами [6] слід уживати за призначенням спільнокореневі віддієслівні прикметники та дієприкметники:

Віддієслівні прикметники, що означають призначення чи здатність суб'єкта виконувати перехідну дію	Дієприкметники, що означають стан об'єкта, спричинений спрямованою на нього:		Віддієслівні прикметники, що означають призначення чи здатність об'єкта піддаватися перехідній дії
	недоконаною дією	доконаною дією	
відтворювальний	відтворюваний	відтворений	відтворний
коригувальний	коригований	скоригований	скориговний
модифікувальний	модифікований	змодифікований	змодифіковний
напружувальний	напружуваний	напружений	напружний
оброблювальний	оброблюваний	оброблений	обробний
обслуговувальний	обслуговуваний	обслужений	обслуговний
ремонтувальний	ремонтований	відремонтований	відремонтовний

ВИСНОВКИ

1. Усі наведені правила добре відомі, їх виведено з традицій української народної мови [2]. Якщо народна мова через невелику потребу вживала деякі з цих засобів рідко (особливо це стосується слів, що описують процеси), то в діловій та науково-технічній мові доцільно їх активно використовувати. Згідно з [5, п. 5.1.1, 5.1.6], розробникам НД треба користуватися усталеною лексикою, наявною в академічних словниках, застандартизованою науково-технічною термінологією, установленою стандартами на терміни і визначення понять. Якщо потрібних слів (термінів) немає, їх можна утворити за правилами українського словотворення, зокрема наведеними в [6].

2. Зважаючи на те, що багато раніше розроблених чинних термінологічних стандартів не відповідають вимогам [6, додатки Г і Д], у п. 7.4.9.2 цього стандарту визначено процедуру використання попередніх термінологічних напрацювань, а саме дозволено, за потреби, виправляти їх граматично і стилістично, додавши, чи змінивши ознаки, що розкривають зміст поняття. Зміни в такому разі, не повинні порушувати змісту і обсягу поняття.

3. Щоб перейти на природний для української мови стиль, розробникам НД потрібно подолати психологічну залежність від сусідніх російської та польської мов, які мають відшліфований за багато років діловий та науковий стиль. Ця залежність може бути як пряма (так, як у російській або польській мові), так і обернена (щоб було не так, як у російській або польській мові). Нормальним же, звичайно, має бути інший підхід: так, як це є в самій українській мові, відповідає саме її духу [18].

4. Система правил українського ділового та наукового стилю, викладена в [5, 6] та реалізована розробниками комплексу основоположних стандартів національної стандартизації, є дороговказом для всіх, хто пише українською мовою НД, ділові та наукові тексти. Адже від мови НД усіх видів та рівнів прийняття багато залежить, чи фахова українська мова буде вдосконалюватися і збагачуватися, чи, – як іноді, на жаль, трапляється, – буде засмічуватися.

Література

- 1 Державна програма розвитку і функціонування української мови на 2004-2010 роки: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 № 1546.
- 2 Курило О. Б. Уваги до сучасної української літературної мови. – 5-те вид. – Торонто: Вид-во «Нові дні», 1960. – 199 с.
- 3 Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – К.: Вид. дім «KM Academia», 1994. – 254 с.
- 4 Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. – К.: Укр. кн., 1998. – 240 с.
- 5 ДСТУ 1.5:2003. Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів (ISO/IEC Directives, part 2, 2001, NEQ).
- 6 ДСТУ 3966–2000. Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять.
- 7 Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. – Стереотип. вид. – К.: Наук. думка, 2003. – 240 с.
- 8 Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови // Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць. Вип. IV / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 11-14.
- 9 Пономарів О. Д. Культура слова: Мовнестилістичні поради: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999. – 240 с.
- 10 Сербенська О., Редько Ю., Федик О. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг. ред. О. Сербенської: Посібник. – Львів: Світ, 1994. – 152 с.
- 11 Ярема С. На теми української наукової мови. – Львів: Українське товариство з механіки руйнування матеріалів, Львівське крайове товариство «Рідна школа», Наукове товариство ім. Шевченка, 2002. – 44 с.
- 12 Сербенська О. А., Волощак М. Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2001. – 204 с.
- 13 Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова: Довідник / За ред. О. Д. Пономаріва. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
- 14 Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1985. – 399 с.
- 15 Большой толковый словарь русского языка / Гл. ред. С. А. Кузнецов. – СПб.: Норинт, 2001. – 1536 с.
- 16 Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
- 17 Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики: 253 000 слів / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 896 с.
- 18 Тараненко О. Лінгвістичні проблеми української термінології на сучасному етапі // Українська термінологія і сучасність (Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції). – К., 1997. – С. 3-9.